

М. В. Мельничук,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри комерційного права
Київського національного
торговельно-економічного університету

УДК 341.1/8

ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ЯК СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНОГО ЯВИЩА

Розглянуто історичні аспекти виникнення та трансформації легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Проаналізовано різні підходи до розуміння даного суспільно небезпечного явища.

Ключові слова: відмивання коштів; доходи, одержані злочинним шляхом; фінансові системи; офшорна зона.

Питання юридичної оцінки такого кримінального явища, як легалізація грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом, є досить актуальним у сучасній правовій науці як в Україні, так і в багатьох зарубіжних країнах. Передумовою зазначеного стали декілька суспільно важливих чинників. По-перше, відмивання злочинних доходів, по суті, є складовим елементом організованої злочинної діяльності в цілому, тому що дозволяє приховати дійсне походження майнових цінностей, здобутих у результаті вчинення різних злочинів. Боротьба з організованою злочинністю у наш час входить до числа першочергових завдань світового співтовариства, тому розроблення правових основ і практичних методів протидії легалізації кримінальних капіталів є невід'ємною частиною комплексу заходів державного реагування на прояви організованої злочинності не лише в нашій країні, а й в усьому світі. По-друге, необхідно врахову-

вати міжнародний характер діяльності з відмивання злочинних доходів, що сформувався у процесі інтернаціоналізації організованої злочинності в цілому. Легалізація майнових цінностей злочинного походження перетворилася до середини 90-х років у міжнародний кримінальний бізнес. По-третє, антилегалізаційне законодавство не лише в Україні, а й у ряді західних країн перебуває ще на стадії формування, у деяких інших державах (де відповідні законодавчі акти були прийняті раніше — у 70—80 роках) у даний час відбувається процес модернізації та переробки колишніх норм. По-четверте, донині, як в українській, так і в зарубіжній юридичній літературі тривають гострі наукові дискусії в досліджуваній галузі. Найбільш полемічними є теоретичні питання визначення поняття і форм легалізації злочинних доходів. Суперечки точаться також навколо ступеня караності тих чи інших способів інтеграції злочинно нажитих доходів у

легальну економіку, а також з приводу формувань переліку протизаконних діянь, які і утворюють склад злочину — легалізації.

Історичні аспекти легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, були предметом наукового дослідження Л. М. Долі, Т. В. Качки, Л. М. Чуніхіної. Теоретичним аспектам відмивання злочинних доходів присвячені праці В. В. Лисенка, О. Є. Користіна, С. С. Чернявського та інших вчених.

Інтеграція України до економіки світової спільноти потребує, дослідження поняття легалізації (відмивання) доходів в історичному аспекті для відпрацювання ефективних механізмів подолання цього суспільно небезпечного явища, з урахуванням природи його виникнення.

З метою створення ефективної комплексної системи боротьби з відмиванням кримінальних грошей необхідно з'ясувати суть явища — відмивання (легалізації) грошей та майна, здобутих злочинним шляхом.

Історичні корені виникнення терміна «відмивання грошей» (money laundering) сягають 20-х років минулого століття, коли в США (Чикаго) лідери мафіозних злочинних формувань змішували кримінальні доходи, отримані від вимагання, проституції та реалізації наркотиків, з доходами, що отримувались від спеціально створеної мережі пралень і декларувалися як легальні [13, с. 42].

Першим інструментом, що спрощував відмивання доходів, були номерні рахунки. Наприкінці XVIII ст. деякі європейські банки стали відкривати для своїх клієнтів рахунки на умовах збереження в таємниці імені їх власників. До кінця XIX ст. створення номерних рахунків стало звичайною практикою в усьому світі. Коли американські слідчі почали активно перевіряти бухгалтерію нечесних громадян, попит на банківську таємницю став швидко зростати [6, с. 211].

Уже в 1934 році у Швейцарії прийняли Закон про банки, згідно з яким будь-який банківський службовець, який розголосив інформацію про рахунок, притягувався до кримінальної відповідальності. Відтепер справжнє ім'я власника того чи іншого ра-

хунка мали знати лише двоє найвищих керівників банку, що збільшувало анонімність вкладника [1, с. 14]. Після Швейцарії аналогічні закони прийняли Люксембург, Ліхтенштейн і Австрія, причому в Люксембурзі ім'я вкладника міг знати лише директор банку, а в Австрії господар рахунка міг взагалі не називати свого імені [12, с. 114].

Іншим інструментом для відмивання грошей стала система «податкових гаваней», яка виникла наприкінці XIX ст. У середині 1880-х років губернатор штату Нью-Джерсі видав закон, що дозволяв власнику, чий підприємства розташовувалися вздовж річки Гудзон, реєструвати свої фірми на території штату. Тобто бізнесмени з Нью-Йорка, де податки були суттєво вищими, ніж у Нью-Джерсі, отримали можливість значно полегшити податковий тягар. Через декілька років у штаті Делавер теж було дозволено реєстрацію фірм зі всієї країни. Ні Нью-Джерсі, ні Делавер не були офшорами в сучасному розумінні цього слова, оскільки обидва штати залишалися в межах юрисдикції США, а отже, приховати гроші на їх території було важко. Тому в ті часи «податкові гавані» використовувалися за прямим призначенням, тобто для ухилення від сплати податків [3, с. 68].

Першим, хто здійснив процедуру відмивання грошей в тому контексті, в якому ми це розуміємо сьогодні, — був американець Мейер Ланскі. У 1932 році він відкрив банківський рахунок у Швейцарії, тобто здійснив перше офіційно встановлене пересилання «брудних» грошей за кордон, причому гроші, що потрапляли у швейцарські банки, потім безперешкодно поверталися у США шляхом цілком легальних трансакцій [1, с. 12].

З роками схеми відмивання доходів, розроблені М. Ланскі, ставали складнішими, гроші стали переказувати на рахунки різних підставних фірм, тому відстежити їх переміщення було практично неможливо. Оскільки ці фірми утворювалися в різних країнах, слідчі органи будь-якої держави стикалися з великими труднощами бюрократичного характеру при спробі простежити шлях «брудних» грошей за межами своєї юрисдикції.

Традиційно під офшорною зоною (країною) зараз розуміють будь-яку країну типу «податкового або фінансового раю», законодавство якої характеризується пільговим податковим режимом, а саме відсутністю податків або незначними розмірами податкових ставок на окремі або на всі види прибутку; захистом комерційної та банківської таємниці; слабким валютним контролем або його відсутністю; спрощеними процедурами реєстрації компаній та відсутністю обмежень при їх купівлі; політичною та монетарною стабільністю; спрощеним порядком в'їзду в країну; вигідним географічним положенням [6, с. 69].

Перелік офшорних зон оприлюднений розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон» від 23 лютого 2011 р. № 143-р; згідно з ним на сьогодні у світі налічується близько сорока офшорних зон [27].

Отже, контролюючі служби позбавлені можливості ідентифікувати реальних власників коштів і одержати інформацію про джерела фінансових коштів, отриманих протиправним шляхом і звільнених від оподаткування.

У 1960 році до відмивання готівки, здобутої злочинним шляхом, був причетний швейцарський підприємець Бернард Корнфельд, який із середини 1950-х років займався фондами взаємних інвестицій. Його компанія приймала гроші від організаторів торгівлі наркотичними засобами і вкладала у банки, розташовані на Багамах. «Брудні» гроші повертались даним особам у вигляді позик, що йшли на купівлю акцій цієї компанії, які можна було при нагоді реалізувати на біржі й отримати цілком легальний дохід [9, с. 49]. З того часу взаємне кредитування як спосіб відмивання грошей набуло поширення в усьому світі.

У 1970-ті роки американець Джером Шнайдер надавав клієнтам послугу — продавав їм неіснуючі банки, зареєстровані в Науру, на Островах Кайман і в інших малодоступних районах світу. Контрольний пакет фіктивного банку відразу ж «продавався» неіснуючій третій стороні, тобто банк

переставав бути власністю свого господаря. Потім банк, єдиним вкладником якого був клієнт Дж. Шнайдера, відкривав рахунок у солідній західній фінансовій установі й міг, наприклад, кредитувати свого господаря його ж грошима. Джером Шнайдер проводив семінари й писав книги з недвозначними назвами — «Як приховати ваші гроші», «Повне керівництво для офшорних схованок грошей».

Схожим бізнесом займався ірландець Шаун Мерфі, котрий у 1980-х роках створив мережу підставних компаній, які пересилали одна одній різні суми, видавали кредити, відкривали рахунки в різних країнах світу [4, с. 31].

Термін «відмивання грошей» було відновлено в американській та британській пресі за часів Уотергейтського скандалу в 1973 році [20, с. 315].

І лише у 1982 році цей термін вперше був використаний у США в юридичному і законодавчому контексті в одному із судових процесів. Президентська комісія США по боротьбі з організованою злочинністю у 1984 році визначила відмивання доходів злочинних угруповань як процес, за допомогою якого приховуються існування, незаконне походження доходів, а також їх використання шляхом перетворення їх таким чином, щоб вони не піддавалися ідентифікації як отримані незаконним шляхом. Посібник з протидії відмиванню грошей, адресований кредитним спілкам Великої Британії, тлумачить названий термін як процес, за допомогою якого особа прагне приховати справжнє походження та наявність доходів від злочинної діяльності [7, с. 97]. Незабаром цей термін був включений до науково-юридичного лексикону на міжнародному рівні, про що свідчить вживання його у Страсбурзькій конвенції.

Як дія, що підпадає під статтю Кримінального кодексу, відмивання грошей уперше було визначено у 80-х роках у США стосовно доходів від наркобізнесу і позначало процес перетворення нелегально отриманих грошей у легальні гроші [22, с. 19].

Загальне визнання одержало і визначення

поняття «відмивання грошей», яке дав начальник Національної кримінальної поліції Австрії Том Шерман: «Відмивання грошей — це конверсія, або «очищення», майна, яка бере початок від серйозного злочину з метою приховання джерела його походження. Цей злочин вчиняє кожен, хто безпосередньо бере участь у процесі відмивання грошей або свідомо бере непряму участь у цьому процесі» [24, с. 170]. Нині поняття «відмивання грошей» перекладено багатьма мовами світу і стало в них звичним.

Реакція світової спільноти на діяльність, пов'язану з відмиванням, була повільною. Перший закон прийняли у 1986 році в США — участь у відмиванні грошей стала федеральним злочином. Відтепер банки були зобов'язані повідомляти владу про всі фінансові операції на суму понад 10 тис. дол. США. У протидію даному закону виник процес дроблення внесків, який позначили словом «смерфінг» [24, с. 9]. Англійський закон проти відмивання грошей теж зобов'язував банкірів повідомляти про всі підозрілі операції з коштами.

Таким чином, на проблему відреагували запізно і неналежним чином тому, що державні структури інколи використовували таємні канали фінансування, створені злочинним світом, для своїх потреб.

Виявлення фактів відмивання доходів, що мають незаконне походження, ускладнюється ще й тим, що досі не існує єдиного тлумачення поняття «відмивання доходів» ні в міжнародному законодавстві, ні в законодавстві окремих держав. Під ним розуміють легалізацію протиправно отриманих грошових коштів та майна, що здійснюється шляхом різних маніпуляцій з незаконним капіталом, внаслідок чого останній набуває статусу законного (легального) [15]. Маються на увазі методи і процедури, що дозволяють отримані в результаті незаконної діяльності кошти переводити в інші активи для приховування їх справжнього походження, дійсних власників або інших аспектів, що могли б свідчити про порушення законодавства. Найчастіше різні способи відмивання грошей використовуються в таких випадках, як

торгівля наркотиками і зброєю (за даними анкетування, в цьому переконані 63,3% опитаних), шахрайство (переконані 37,2%), терористична діяльність (35,9%), вимагання (11,6%), проституція (24,9%), торгівля контрабандними та краденими товарами (30,4%). Однак за своєю суттю відмивання грошей супроводжує будь-який злочин, мотивом якого є одержання доходу [18, с. 4].

Митна служба США трактує відмивання грошей як процес, за якого доходи, що небезпідставно вважаються такими, що отримані від злочинної діяльності, перевозяться, переховуються, трансформуються, конвертуються або змішуються із законними коштами з метою приховування або маскуванню дійсного характеру, джерела, розміщення, руху або власника таких доходів [23, с. 67].

Міжнародний інтерес до проблеми відмивання коштів спочатку виник у зв'язку з торгівлею наркотиками, оскільки рух через кордон є характерною рисою операцій, пов'язаних з відмиванням доходів, здобутих від наркобізнесу.

Не випадково, що в міжнародному праві вперше поняття легалізації (відмивання) доходів від злочинної діяльності було визначено у Конвенції ООН «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин» від 20 грудня 1988 року (ст. 3) як навмисне приховування дійсної природи, джерела, розміщення або володіння прибутком від протизаконного обігу, включаючи рух чи конверсію доходів із застосуванням електронно-обчислювальної техніки з метою їх подання як доходів, які були одержані в результаті законних дій [25].

Віденська конвенція визнала злочином відмивання грошових коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків. У той же час, розвиток організованої злочинності призвів до зростання доходів злочинних організацій, отриманих з інших сфер кримінальної діяльності. Частина цих доходів також стала відмиватися та інвестуватись у легальну економіку.

На Конгресі ООН в Гавані в 1990 році процес відмивання коштів визначили як: пе-

ретворення або передача власності, якщо при цьому відомо, що така власність виникла в результаті злочинів, з метою приховування або маскуванню незаконного походження власності або надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні такого злочину або злочинів, із тим, щоб уникнути правових наслідків таких дій; приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, розташування, переміщення прав стосовно власності або права власності, якщо відомо, що така власність виникла в результаті злочинів; придбання, володіння або використання власності, якщо на момент одержання відомо, що така власність виникла в результаті акту участі в такому злочині [17].

Страсбурзька конвенція визначає, що відмивання грошей — це процес такого маніпулювання протизаконно одержаними коштами (насамперед готівкою), за якого ці кошти набувають цілком законного вигляду [26].

З положень Страсбурзької конвенції та рекомендацій Спеціальної фінансової комісії з проблем відмивання коштів, підготовлених у 1990 році, випливає, що відмивання грошових коштів та іншого майна — це процес, у ході якого кошти, здобуті в результаті незаконної діяльності, тобто різних правопорушень, розміщуються, переводяться чи іншим чином пропускаються через фінансово-кредитну систему (банки, інші фінансові інститути), або на них (замість них) купується майно, або вони іншим чином використовуються в економічній діяльності і в результаті повертаються власнику в іншому, «відтвореному» вигляді для створення вигляду законності одержаних доходів, приховання особи, яка ініціювала дані дії і (або) отримала доходи, а також протизаконності джерел цих коштів.

У Страсбурзькій конвенції, на відміну від Віденської конвенції, йдеться про відмивання грошей, отриманих не лише від наркобізнесу, а й будь-яким іншим злочинним шляхом.

Подібним чином визначає «відмивання грошей» Директива Європейського Парламенту та Ради Європи про запобігання вико-

ристанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму [10, с. 39].

ООН у листопаді 1993 року розробила Типовий закон про відмивання грошей, отриманих від наркотиків, який, ґрунтуючись на новому законодавстві різних країн, містить рекомендації щодо запобігання відмиванню грошей, виявлення подібних дій та встановлення відповідних санкцій [21, с. 17].

Твердження щодо доцільності точного визначення соціального феномена відмивання грошей, представлені в документах ООН, виключають пошук адекватного розуміння та відображення в політиці держави змісту та суті цього явища. Відсутність останнього спричиняє виникнення багатьох проблем у пошуках ефективних методів боротьби з відмиванням коштів, а також з вибором сил, засобів і заходів протидії, запропонованих державою для запобігання цьому явищу, а також їх організаційних і правових форм реалізації та використання.

Більшість країн використовує визначення, що міститься у Віденській і Палермській конвенціях.

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), яка визнана провідним розробником міжнародних правових норм щодо боротьби з відмиванням грошей, наводить таке визначення відмивання грошей — «проведення операцій з кримінальними доходами для приховання їх незаконного походження з метою легалізації незаконно отриманих доходів від злочину» [11, с. 127].

Правопорушенням, що передуює відмиванню коштів, є кримінальна діяльність, у результаті якої отримують гроші, відмивання яких і становить злочин, що називається легалізацією (відмиванням) коштів. За визначенням Віденської конвенції предикатні правопорушення обмежуються діяльністю, пов'язаною з незаконним обігом наркотиків. Як наслідок багато злочинів не підпадають під наведене у Віденській конвенції визначення злочинів, пов'язаних з відмиванням коштів [14, с. 200]. Однак з часом світове співтовариство дійшло висновку, що до чис-

ла правопорушень, пов'язаних з відмиванням коштів, слід віднести й інші правопорушення, не пов'язані з незаконним обігом наркотиків. Тому FATF та інші міжнародні органи розширили визначення, наведене у Віденській конвенції, передбачивши у ньому й інші тяжкі злочини [8, с. 80]. У своїй Сорок рекомендацій FATF спеціально вводить технічні та юридичні визначення відмивання грошей, наведені у Віденській та Палермській конвенціях, і перелічує двадцять категорій правопорушень, які мають розглядатись як злочини, що передують відмиванню грошей [28] (рекомендація № 1).

Термін «відмивання грошей» є прикладом правової алегорії, він досить впевнено увійшов до наукового обігу за кордоном, де він широко вживається у текстах нормативно-правових актів. Вітчизняний законодавець також використав цей неологізм для конструювання норм закону. Зокрема, ст. 209 Кримінального кодексу України має назву «Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом». Тобто законодавець застосовує терміни «легалізація» та «відмивання» як синоніми.

Існування у кримінальному законодавстві України терміна «відмивання», який вживається як рівнозначний поняттю «легалізація», критикується кримінологами України та країн СНД, тому що у цих термінах немає спільних основ — ні граматичних, ні логічних, ні правових — вони з різного понятійного ряду. О. І. Соскін переконливо доводить, що «відмивання грошових коштів» не є юридичним визначенням, це сленгів вираз, який неприпустимо використовувати ні в науці, ні в соціальному процесі криміналізації діянь [19, с. 24].

Однак вважаємо за доцільне зауважити, що, по-перше, сам термін «відмивання доходів незаконного походження», хоч і умовно, але повно і точно відображає зміст способів маскуванню і технологічний діапазон ознак явища, яке ним позначено. По-друге, він увійшов практично в усі міжнародні нормативно-правові акти та національні законодавчі акти з цих питань. Україна зафіксувала

термін принаймні у трьох законодавчих актах про ратифікацію міжнародних нормативних актів із цих питань. Тому наполягати на зміні терміна, який посів у міжнародній правовій практиці чільне місце, не зовсім доречно. Головне, щоб термін повністю відображав діалектичні ознаки явища, яке він позначає.

Як вважає В. М. Попович, відмивання доходів злочинного походження є складовою процесу легалізації «тіньових» капіталів, спрямованою на використання незаконних доходів як законних у легальних чи «тіньових» схемах підприємницької діяльності, розрахункових і кредитних операціях тощо [16, с. 69].

На наш погляд, легалізації «тіньових» капіталів, тобто їх впровадженню в легальну економіку, дійсно передує етап відмивання таких капіталів. Разом з тим, ці терміни у певних ситуаціях відображають різні цілі та технологічні етапи використання «тіньових» капіталів, оскільки відмивання незаконно здобутих капіталів або фіктивних коштів не завжди має на меті їх впровадження (легалізацію) в легальну економіку.

У Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом...», з урахуванням думки науковців, дається таке визначення: «легалізація (відмивання) надходжень — це вчинення дій, спрямованих на приховування чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів або іншого майна, одержаних внаслідок вчинення предикатного злочину, з метою надання правомірного вигляду володінню, користуванню або розпорядженню надходженнями, або дій, спрямованих на приховування джерел походження таких надходжень» [29].

Таким чином, у загальному вигляді «відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом», можна визначити як процес з використанням методів і процедур, які дозволяють забезпечити пропускання (проходжен-

ня) коштів (готівки), отриманої у сфері кримінальної діяльності, через фінансово-кредитну систему (банки, інші фінансові установи), для створення статусу законності походження капіталу, що і становить злочин.

Крім цього слід зауважити, що зі зміною суспільних відносин, способів «відмивання», предмета легалізації буде уточнено визначення поняття легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Список використаних джерел

1. Банковская тайна в Швейцарии и отмывание денег // Юридичний радник. — 2006. — № 3 (11). — червень. — С. 12—14.
2. Бондарева М. «Відмивання» грошей: міжнародні кримінально-правові аспекти проблеми / М. Бондарева // Право України. — 1999. — № 1. — С. 95—99.
3. Букарев В. Б. Легализация (отмывание) доходов, приобретенных преступным путем: общественная опасность и вопросы квалификации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Букарев Владимир Борисович. — М., 2006. — С. 198.
4. Відмивання грошей: кримінально-правова кваліфікація, запобігання злочинності, законодавство та міжнародний досвід : навч. посіб. / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, П. В. Мельник, В. Р. Жвалюк. — Ірпінь : Вид-во Нац. акад. держ. податк. служби, 2004. — С. 310.
5. Глушков В. О. Способы легализации денежных средств / В. О. Глушков, Е. В. Киевец // Теорія та практика застосування чинного кримінально-процесуального законодавства у сучасних умовах : тези доп. наук.-практ. конф. : у 2 ч. — Ч. 2. — К. : НАВСУ, 2002. — С. 168—171.
6. Драпкин Л. Я. Способы преступной легализации незаконных доходов / Л. Я. Драпкин, Я. М. Злоченко // Экономика и преступность : матер. кругл. стола (13—14 марта 2001 г.). — Нижний Новгород : Изд-во Нижегород. акад. МВД России, 2001. — С. 67—73.
7. Зубков В. А. Российская Федерация в международной системе противодействия легализации (отмыванию) преступных доходов и финансированию терроризма / В. А. Зубков, С. К. Осипов. — М. : Спецкнига, 2007. — С. 751.
8. Киевец Е. В. Роль международных специализированных организаций по борьбе с отмыванием денег (на примере FATF) / Е. В. Киевец // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 7. — С. 79—81.
9. Конфіскація і відмивання грошей: правова основа і практика : довідник для правоохоронних органів. — Лондон, 1997. — С. 121.
10. Лисин А. Н. Легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем, с использованием оффшорных финансовых центров: уголовно-правовые и криминологические аспекты : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Лисин Александр Николаевич. — М., 2006. — С. 193.
11. Лисенко В. В. Взаємодія податкових органів України з правоохоронними органами іноземних держав щодо протидії податковим злочинам та легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом / В. В. Лисенко // Науковий вісник Академії державної податкової служби України. — 2002. — № 1 (15). — С. 120—130.
12. Мезецева І. Є. Відповідальність за «відмивання» брудних коштів за законодавством Австрії та Швейцарії / І. Є. Мезецева // Вісник Університету внутрішніх справ. — 2000. — № 12. — Ч. 1. — С. 114—118.
13. Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия / А. И. Рымарук, Ю. М. Лысенков, В. В. Капустин, С. А. Синянский ; под. ред. А. И. Рымарука. — К. : Юстиніан, 2003. — С. 544.
14. Ортинський В. Л. Основні способи легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та ефективність національної системи протидії цьому явищу / В. Л. Ортинський // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2004. — № 1 (26). — С. 195—208.
15. Потебенько М. О. Назріла необхідність у створенні дієвого організаційно-правового механізму боротьби з «відмиванням» доходів, здобутих злочинним шляхом / М. О. Потебенько // Газета Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України. — № 24. — Грудень 2001.
16. Попович В. М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки : монографія / В. М. Попович. — Ірпінь : Акад. держ. подат. служби України, 2001. — С. 546.
17. Попередження злочинності та кримінальне правосуддя у контексті розвитку: реалізації та перспективи міжнародного співробітництва. Практичні заходи боротьби з корупцією : Резолюція ООН від 07.09.1990 // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. — К. : Школяр, 1999. — С. 90—96.

18. Протидія відмиванню доходів, здобутих злочинним шляхом : нормат.-правові акти, міжнар. документи, коментарі / упоряд. О. О. Дудоров. — К. : Атіка, 2003. — С. 256.

19. Соскін О. І. Розрив процесу відтворення на національному рівні як основна причина виникнення проблеми легалізації капіталу / О. І. Соскін // Економічний часопис — XXI. — № 5. — 2002 : матер. інтерактив. семінару «Проблеми легалізації та відмивання грошей на внутрішньому і зовнішньому ринках» (м. Київ, 24 квітня 2002 р.). — С. 21—27.

20. Усатий Г. О. Проблеми кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / Г. О. Усатий // Зб. наук. праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні. — Східно-регіональний центр гуманітар.-освітніх ініціатив. — 2004. — № 1. — С. 312—342.

21. Финансовые убежища, банковская тайна и отмывание денег. — Нью-Йорк : ООН, 1999. — С. 94.

22. Хільман Н. Відповідальність за відмивання грошей / Н. Хільман, Дж. Т. Лінч // Фінансова злочинність : матер. міжнар. наук.-практ. семінару 12—13 лютого 1999 р. — Х. : Право. — 2000. — С. 17—22.

23. Чуніхіна Л. М. Історія та досвід запровадження фінансового контролю за фінансовими операціями з метою запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом, у зарубіжних країнах / Л. М. Чуніхіна // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 7. — С. 66—69.

24. Шепитько В. Ю. Преступные технологии легализации (отмывания) денежных средств и способы их разоблачения. Криминалистический анализ : науч.-практ. пособ. / В. Ю. Шепитько. — Х. : Гриф, 2002. — 24 с.

25. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 // Закони України. — К., 1999. — Т. 14. — С. 48—59.

26. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 08.11.1990 // Збірка договорів Ради Європи. — К. : Парламент. вид-во, 2000. — С. 138—154.

27. Урядовий кур'єр. — 2011. — 25.03.2011. — № 54.

28. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) : постанова Кабінету Міністрів України від 28.08.2001 . № 1124 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 35. — Ст. 1690.

29. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28.11.2002 № 249-IV // Відомості Верховної Ради України. — 03.01.2003. — № 1. — Ст. 2.

Мельничук М. В. Образование и историческая волюция легализации отмывания доходов, полученных преступным путем, как общественно опасного явления.

Рассмотрены исторические аспекты возникновения и трансформации легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем. Проанализированы различные подходы к пониманию данного общественно опасного явления.

Ключевые слова: отмывание денег, доходы, полученные преступным путем, финансовые системы, оффшорная зона.

Melnychuk M. V. Origin and historical evolution the legalization laundering of proceeds from crime, as socially dangerous phenomenon.

e consider historical aspects of transformation and the legalization (laundering) of proceeds from crime. Analyzed different approaches to the understanding of the socially dangerous phenomenon.

Key words: money laundering, legalization (laundering) of proceeds laundering, proceeds of crime, the financial system, offshore zone.